

Antiseks Hormonu

Profesör A. Jost'un bulduğu dişi-lik karşıtı hormona (AMH) yeni bir ad verildi: Anti-seks hormonu. Embriyonlarda hem erkek, hem de dişi cinsel organ geliştirebilme potansiyeli vardır. Erkeklerde, dölyatağını ve Fallop borularını verecek olan Müller kanallarını körletmekle kalmıyor AMH. Yapılan bir araştırmaya göre, AMH, fare erbezlerinde testosteron yapıcı Leydig hücrelerinin gelişmesini de engellemektedir. Yüksek dozda AMH'ye maruz bırakılan bu hücreler, testosteron yapamamaktadır. O halde genelleyerek diyebiliriz ki, AMH hem erkek, hem de dişi embriyonlarda cinsel gelişmeyi frenlemektedir.

Science et Vie, Ağustos 1998

Parlayan Yunuslar

Antil Adaları'nın sıcak denizlerinde sık sık parlayan yunus balıkları görülür. Kaliforniya'daki San Diego Üniversitesi'nin bilim adamları, bu hayaleti andıran yunusların gizini çözdüler. Parlamanın nedeni yunuslara eşlik eden dinoflagellerdir (fitoplanktonların başta gelen ögesi). Dinoflagel denilen bu tek hücreli hayvanların ışık saçma özelliği vardır. Dinoflageller biçimleri değiştiği için

parlamaktadır; bu biçim değişikliğini yaratan şey, yunusu saran hareket halindeki su tabakasıyla hareketsiz su arasındaki "makaslama" kuvvetleridir. Bu olay sayesinde bilim adamları, büyük deniz memelilerinin yüzmesinden doğan dalgaları inceleyebileceklerdir. Canlıların ışık saçması (biyoluminesans) artık bir araştırma aracıdır.

Science et Vie, Ağustos 1998

Hamursuz Bayramı ve Veba

Museviler her yıl 14 Nisan'dan itibaren 7 gün Hamursuz bayramını kutlarlar. Bu 7 gün boyunca evde hiç tahıl bulundurulmaz; mayasız ekmek yenir; evdeki ekmek kırıntıları bile temizlenir. Museviler bu bayramı Mısır'dan çıkışlarını anmak için kutlarlar; Mısır'dan o kadar acele çıkmışlardı ki ekmeklerine maya bile katamamışlardı. Vanderbilt Üniversitesi'nden bulaşıcı hastalıklar uzmanı Martin Blaser, Musevilerin her bahar evlerinden tahıl ve ekmeği uzaklaştırmalarının, onları sıçanlardan ve dolayısıyla sıçan piresiyle insanlara geçen vebadan koruduğu kanısındadır. Ortaçağda veba, Avrupa'da kara ölüm adıyla salgın

yapmış, binlerce insanı öldürmüştü. Blaser'e göre hamursuz bayramı, Kurban bayramıyla arpa hasadını kutlayan Mayasız Ekmek bayramının karışımından doğmuştur. Sıçanlar depolanmış tahılı sever; tahılı bol yerlerde sıçanlar çoğalarak insanlara veba bulaştırabilir (1993'de Zaïre veba salgını, iç savaş sonrasında tahıl depolanmasına bağlanmıştır). Vebanın en sık görüldüğü mevsim ilkbahardır; bu nedenle hamursuz bayramları vebayı önlemiş olabilir. Veba evcil hayvanlara da geçen ve çok öldürücü olabilen bir hastalıktır. Baharda tahıl depolarının boşaltılması sıçanları başka yere göçe zorlamış olabilir. 14. yüzyılda görülen Avrupa veba salgınında Musevilerin vebadan korunabildiğine ait bir bulgu yoktur; ancak 1631'de Venedik'te Musevilerin vebadan ölüm oranı, Hıristiyanların yarısı kadardı. Resimde bir Musevi evinde tahıl temizliği görülüyor.

Discover, Ağustos 1998

Kamikaze Kuyruklu Yıldızları

SOHO uydusu son üç yılda elli beş kuyruklu yıldız keşfetti. Hatta 1 Haziran 1998'de SOHO'nun LASCO adlı koronografi (Güneş'i bir diskle karartarak Güneş koronasını inceleyen alet) Güneş koronasında aynı anda iki kuyruklu yıldız belirişini kaydetti (oklar). Bu buzlu kuyruklu yıldızlar Güneş'e 50 000 km yaklaştıktan sonra buharlaştılar.

Bunlar, yörüngeleri Güneş'ten en çok 2 milyon km uzaklıkta bulunan kuyruklu yıldızlar sınıfındadır. SOHO'nun bulduğu kuyruklu yıldızlardan yirmi beşi, büyük olasılıkla dev bir kuyruklu yıldızın (Aristo tarafından tanımlanmıştır) parçalara ayrılmasıyla oluşmuştur.

Science et Vie, Ağustos 1998